

**Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra praktické teologie**

Bakalářská práce

DĚTI, MLÁDEŽ A UŽÍVÁNÍ FACEBOOKU

Vedoucí práce: Mgr. Jana Šimečková

Autor práce: Eva Nováková, DiS.

Studijní obor: Sociální práce

Ročník: 3.

2013

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáváním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem odhalování plagiátů.

Datum 3. dubna 2013

Poděkování

„Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Janě Šimečkové za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.“

Obsah

Obsah	4
Úvod.....	5
Teoretická část	6
1 VÝVOJOVÉ OBDOBÍ DÍTĚTE	6
1.1 Vrstevnická skupina	9
2 VOLNÝ ČAS.....	10
3 INTERNET.....	14
3.1 Rizika internetu.....	15
3.1.1 Specifická rizika internetu	15
3.2 Závislost na internetu.....	17
3.3 Vliv internetu na děti a mládež.....	19
4 KYBERŠIKANA	20
4.1 Kyberšikana v České republice.....	21
5 VIRTUÁLNÍ REALITA A NÁHRADNÍ ŽIVOTY	21
6 VIRTUÁLNÍ SVĚT	22
6.1 Specifika virtuálního světa.....	22
6.1.1 Anonymita na internetu	22
7 VIRTUÁLNÍ IDENTITA	23
8 VZTAHY VE VIRTUÁLNÍM PROSTŘEDÍ.....	24
8.1 Láska na internetu	24
8.2 Agrese na internetu	25
9 FACEBOOK	25
Výzkumná část.....	31
10 CÍL VÝZKUMU A VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	31
10.1 Cíl výzkumu.....	31
10.2 Výzkumné otázky	31
11 METODIKA	31
11.1 Výzkumný vzorek.....	31
11.2 Výzkumné prostředí.....	32
11.3 Rámec výzkumného šetření.....	32
12 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	33
13 SHNUTÍ VÝSLEDKŮ.....	41
Závěr	45
Seznam zdrojů.....	47
Seznam příloh	49
Abstrakt.....	50
Abstract.....	51

Úvod

Ve své bakalářské práci na téma *Děti, mládež a užívání Facebooku* jsem se zaměřila na problematiku trávení volného času dětí na sociální síti Facebook a především na rizika spojená s jeho využíváním. Téma jsem si vybrala na základě své vlastní zkušenosti s touto sociální sítí, a také protože v dnešní době prevence proti rizikům a bezpečí dětí a mládeže je jedním z nejdůležitějších aspektů sociální práce a sociální politiky.

Bezpečí dětí a mládeže zajišťuje rodinná politika úzce spjatá s politikou sociální. Rodinná politika znamená soubor opatření, nástrojů, pomocí nichž nositelé této politiky sledují cíl chránit a podporovat rodinu jako instituci, která má pro společnost nepostradatelnou funkci. Rodinná politika by měla vycházet z právních norem, ve kterých je rodina předmětem zvláštní ochrany státu, rodině a jejím členům jsou zaručena práva na svobodu a sebeurčení.¹

Práce je volně rozdělena na teoretickou část a část výzkumnou. Teoretická část pojednává o základním vymezení vývojového období dětí a mládeže a základním vymezením volného času. Dále jsou v práci rozpracovány pojmy internet, rizika využívání internetu, virtuální svět a virtuální realita. Práce se také zabývá vymezením pojmu kyberšikana, která je jedním z rozšířených rizik využívání internetu a především sociálních sítí. Nedílnou součástí práce je také kapitola věnovaná Facebooku jako takovému.

Cílem práce je zjistit, jak děti a mládež tráví svůj volný čas, zda-li ve svém volném čase využívají sociální síť Facebook, a také zda-li si uvědomují jistá rizika, kterým mohou být v rámci užívání Facebooku vystaveni. Výzkumná část se zabývá empirickým výzkumem. Výzkum je zpracován do tabulek na základě rozhovorů s respondenty. Respondenty jsou žáci Základní školy ve Volarech a Základní praktické školy ve Volarech. Na těchto základech je vypracované podrobné shrnutí výsledků výzkumu. V práci bylo čerpáno z odborné literatury, která je uvedena v seznamu zdrojů.

---

¹ MATĚJKOVÁ, B. a kol. *Rodinná politika ve vybraných evropských zemích II.s. 7.*

Teoretická část

Každé dítě prochází během svého života určitým specifickým vývojovým obdobím. Člověk se stává dítětem již po porodu. Pro tuto kvalifikační práci se zaměřím především na vývojové období dítěte starší školní věk neboli pubescence, nebo také raná adolescence. V tomto věku se ve velké míře mění myšlení a aktivity dítěte. V tomto vývojovém období se snaží dítě případně pubescenti najít své místo v životě. Jejich sexualita a další. Je jisté, že v této fázi dospívání se dítě dostává na začátek mezníku mezi dětstvím a prvotní dospělostí.

1 Vývojové období dítěte

Období vlastního dospívání – puberty – začíná obvykle u dívek ve 12,5 letech a u chlapců ve 13 letech. U děvčat je toto období relativně kratší a uzavřenější, zatímco u chlapců je tento vývojový proces rozmanitější a dlouhodobější. Je to období, které začíná prvními projevy pohlavní zralosti a je charakteristické vyrovnáváním rozdílů mezi rychlým tělesným a pomalejším psychickým vývojem. Tělesný růst se v období puberty zvolňuje. Subjektivní význam zevnějšku v pubertě vzrůstá. Tělesná atraktivita má i svou sociální hodnotu. V každé kultuře je tělesný vzhled důležitou součástí vlastní identity. Sebehodnocení pubescenta, které se vztahuje k vlastnímu zjevu, závisí na tom, jak se hodnotí obecně. Dále se vyvíjí také rozvoj poznávacích procesů, který v pubertě pokračuje především zpřesňováním formálně logických operací. Postupně dochází také k preciznosti ve vnímání. U pubescenta se výrazně rozvíjí logická paměť, která má výběrový charakter. Lépe a dlouhodobě si pamatuje obsahy, které mají logické souvislosti. Také fantazie se projevuje novou živostí a nápaditostí. Dospívající jsou schopni při zadání úkolu volit neotřelé, originální postupy. Ve vývoji myšlení se zdokonaluje schopnost abstrakce. Myšlení se tak dostává na úroveň dospělých. Myšlení se orientuje i na vnitřní dění pubescenta. Porovnává se s ostatními lidmi. Všimá si vlastních nedostatků a snaží se je kompenzovat. Začíná hledat smysl života, všimá si hodnot svého okolí, zkoumá jejich hloubku, trvalost a význam pro život.²

---

² ZACHAROVÁ, E. *Základy psychologie pro zdravotnické obory*. s. 82 – 83.

Hledání vlastní identity a přijatelné sociální pozice jedince v tomto období je poznamenáno na jedné straně určitým osamostatňováním podloženým mimo jiné i rozvojem myšlení umožňujícím zobecnění dosavadních zkušeností (jedinec si uvědomuje nedostatky a omyly dospělých, vidí, že nejsou ani silní ani dokonalí, daleko kritičtěji než v dětství přijímá jejich názory a normy, přirozená a neformální autorita dospělých, jak je to vidět např. u rodičů či učitelů všeobecně klesá), na druhé straně přetrvávající ekonomickou závislostí na dospělých. Jedinec se v pubertě více zabývá sám sebou. Častá je citová nevyrovnanost, zvýšená dráždivost, snížená sebekontrola a sebeovládání promítající se do výkyvů emočních stavů jdoucích často z jedné extrémní polohy do druhé např. střídání veselé a optimistické nálady na jedné straně se sklíčeností a uzavřeností na straně druhé. Zvýšený je rovněž sebecit, zaměření na vlastní prožívání. Sebehodnocení je poznamenáno řadou omylů, hodnocení ostatních (často hlavně dospělých) bývá kritické, nároky na okolí někdy zdánlivě převyšují požadavky kladené na sebe, ale silné bývají i sebekritické tendence (i když navenek někdy méně patrné). Sebeúcta je poměrně labilní, projevuje se vztahovačností a zvýšená citlivost na kritiku. Rovněž se projevuje sklon polemizovat s názory dospělých a nepřijímat kompromisy. Komunikace s dospělými bývá nežídka poznamenaná konflikty a nedorozuměními.³

Raná adolescence, označovaná jako pubescence, zahrnuje prvních pět let dospívání. Je časově lokalizována přibližně mezi 11.-15. rok, s určitou individuální variabilitou. Nejnápadnější změnou je tělesné dospívání, spojené s pohlavním dozráváním, tj. pubertou. V souvislosti s tím se mění zevnějšek dospívajícího a stává se podnětem ke změně sebepojetí i reakcí okolí. V rámci celkového vývoje dochází ke změně způsobu myšlení, dostávající je schopen uvažovat abstraktně, a to i o variantách, které reálně neexistují. Hormonální proměny stimulují změny emočního prožívání, jehož výkyvy mohou upoutávat pozornost a ovlivňovat aktuální hodnocení dospívajícího. Pubescent se začíná osamostatňovat z vázanosti na rodiče, značný význam pro něho mají vrstevníci, s nimiž se ztotožňuje. Pro toto období je důležité přátelství, ale i první lásky, počáteční experimentace s partnerskými vztahy.⁴

---

³ PAULÍK, K. *Vývojová psychologie pro doplňující pedagogické studium* s. 35.

⁴ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I.* s. 323.

V období mladší adolescence se mění vztahy s lidmi, s dospělými s vrstevníky. Období dospívání je fází experimentace s různými mezilidskými vztahy. Pubescent odmítá podřízené postavení, resp. demonstrovanou formální nadřazenost autorit, jako jsou rodiče a učitelé. Je k nim kritický a je ochoten jim přiznat nadřazenou pozici jenom tehdy, když je přesvědčen, že si ji zaslouží. Pro osobnostní rozvoj dospívajících jsou důležité obdobné sociální skupiny a instituce jako v mladším školním věku, jenomže nyní mají jiný subjektivní význam změnit se i jejich vliv.

- Rodina je stále důležitým sociálním zázemím, i když se od ní pubescenti začínají odpoutávat a osamostatňovat. Rodič je partnerem, vůči němuž se dospívající vymezuje, rodičovská autorita prochází kvalitativní proměnou, dochází k redukci její formálně dané nadřazenosti.
- Škola je významná spíše z hlediska budoucího sociálního zařazení, školní úspěšnost se stává podmínkou pro přijetí do vyšší školské instituce, resp. zařízení profesní přípravy.
- Volnočasové instituce ovlivňují jak sociální zařazení pubescenta, tak rozvoj jeho schopností a dovedností. Mohou kompenzovat negativní vliv rodiny i školní neúspěšnosti.
- Vrstevnická skupina je pro dospívající stále důležitější, pubescent se s ní identifikuje, stává se pro něj zdrojem potřebné emoční a sociální opory. Rozvíjejí se zde symetrické vztahy typu přátelství a prvních lásek, ale i hierarchizované vztahy organizovanější party, která má svého vůdce, jehož musí ostatní respektovat. Vrstevnické společenství od dospívajících v tomto období vyžaduje často mnohem větší konformitu než dospělí.⁵

---

⁵ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I.* s. 346 – 347.

1.1 Vrstevnická skupina

Potřeba kontaktu s vrstevníky je považována za jednu z nejdůležitějších potřeb školního věku. Vrstevnická skupina se stává významným socializačním prostředím. Její vliv není institucionalizován a připouští větší variabilitu v socializačním rozvoji, umožňuje rozvoj jiných kompetencí a individuálně specifických rysů osobnosti. Ve vrstevnické skupině je dítě jedním z jejích členů, musí přijmout určitá pravidla a zároveň je individuálně specifickou bytostí, která se zde prosazuje tak, jak dokáže. Skupina je místem sídlení a určité životní zkušenosti a společného řešení problémů. Je místem přijetí skupinových norem a generačního stylu života, ideálů, hodnot atd. Zde se dítě učí dovednostem sociální interakce, spolupráci, solidaritě, sebeovládání, specifickým způsobům komunikace i zvládnání různých rolí.⁶

Pro adolescenty je přitažlivý virtuální svět, který má jasně stanovená pravidla, v němž, nemusí odhalit svou totožnost, resp. mohou to udělat, jen když chtějí. Mohou zde experimentovat s různými, často reálně nedosažitelnými variantami své identity. Ve skutečných sociálních vztazích to možné není nebo zde se nejistý adolescent vždy neuplatní. Chatování po internetu žádnou sociální korekci nevyžaduje, adolescent se zde může vydávat za kohokoli a nekorigovaně uspokojovat své potřeby způsobem, jaký je v reálném životě nepřijatelný či nedostupný. Experimentování, typické pro fázi moratoria, se může projevit extrémizací názorů, akcentací některých svých vlastností, změnou sexuální identity či idealizovanou sebe prezentací. Adolescent se může alespoň virtuálnímu světu ukazovat v rozmanitých podobách, prožít různé alternativy a získat určitou zkušenost, aniž by ho to zásadním způsobem zatížilo či poškodilo. Virtuální svět reprezentují i počítačové hry, které jsou u dospívajících velmi oblíbené. Hraní her je především zábava, i když je někteří mohou považovat za výzvu, za úkol, jehož zvládnutím si potvrdí vlastní kompetence. Hraní her může, i když méně často, sloužit i jako kompenzace. Hráči bývají častěji chlapci, kteří mají rádi soutěživé činnosti, jsou aktivní, mají tendenci vyhledávat změnu a vzrušení, bývají orientováni na vlastní osobu, mají potřebu sebe prosazení a dominance. Nové technologie jsou pro dospívající přitažlivé i proto, že se v nich dospělí obvykle neorientují, jsou jednou z oblastí, která je dostupná především pro jejich generaci.⁷

---

⁶ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I.* s. 292.

⁷ Tamtéž, s. 419.

2 Volný čas

Výkladem pojmu volný čas se v současné době zabývají různé vědní obory. Volný čas je možno posuzovat z aspektů pedagogického, psychologického, sociologického, ekonomického, zdravotně-hygienického, politického i dalších. Volný čas je chápán jako jedna z oblastí lidských činností. Sféra volného času bývá kladena do protikladu ke sféře povinností. Oblast volného času se vyznačuje možností dobrovolné volby činností. Aktivity ve volném čase jsou pro člověka přitažlivé, poskytují příjemné zážitky, možnost odpočinku, relaxace, kompenzace pracovních povinností. Ve volném čase si člověk může odpočinout, nabrat nové síly pro naplnění povinností. Rozumné využívání volného času přispívá k tělesnému i duševnímu zdraví, podporuje pozitivní mezilidské vztahy. Je proto ve všeobecném zájmu, aby se lidé už v mládí naučili s volným časem dobře hospodařit.⁸

Volný čas je možno chápat jako opak doby nutné práce a povinností a doby nutné k reprodukci sil. Je to doba, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi, přinášejí nám pocit uspokojení a uvolnění. Pod pojmem volný čas se běžně zahrnuje odpočinek, rekreace, zábava, zájmové činnosti, zájmové vzdělávání, dobrovolná společensky prospěšná činnost i časové ztráty s těmito činnostmi spojené. Z hlediska dětí a mládeže do volného času nepatří vyučování a činnosti s ním související, sebeobsluha, základné péče o zevnějšek a osobní věci, povinnosti spojené s provozem rodiny, domácnosti, výchovného zařízení i další uložené vzdělávání a další časové ztráty. Součástí volného času nejsou ani činnosti zabezpečující biologickou existenci člověka (jídlo, spánek, hygiena, zdravotní péče). Ale i z těchto činností si někdy lidé vytvoří svého koníčka, což je zřejmé např. ve vztahu k přípravě (i konzumaci) jídla. Specifickou zvláštností volného času dětí a mládeže (podle Úmluvy o právech dítěte je dítětem jedinec mladší 18 let a mládeží je u nás označována věková skupina 18-26 let) je to, že z výchovných důvodů je žádoucí jeho pedagogické ovlivňování.⁹

---

⁸ HÁJEK, B a kol. *Pedagogika volného času*. s. 19.

⁹ PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. s.

Volný čas je čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život. Někdy se vymezuje jako čas, který zbývá po splnění pracovních i nepracovních povinností – to je tzv. zbytková, reziduální teorie volného času rozšířená zejména v německé literatuře. Přesnější a úplnější čas je však jeho charakteristika jako činnosti, do níž člověk vstupuje s očekáváními, účastní se jí na základě svého svobodného rozhodnutí, a která mu přináší příjemné zážitky a uspokojení. Jako hlavní funkce volného času se uvádějí: odpočinek (regenerace pracovní síly), zábava (regenerace duševních sil), rozvoj osobnosti (spoluúčast na vytváření kultury).¹⁰

Základní funkce volného času, tj. odpočinek, zábava, aktivní soužití se sociálním prostředím, zájmová činnost a vzdělávání jsou v konkrétních činnostech jedinců zastoupeny v různých proporcích. Volný čas skutečně je a zůstane sférou relativně svobodné volby činností, proto je subjektivně pocíťován jako nejcennější čas. U volného času je významná možnost seberealizace jedince. Člověk totiž potřebuje pro spokojený život subjektivní pocit smysluplného využití času. Dlouhodobý nedostatek tohoto pocitu vyvolává u většiny z nás nespokojenost, rozladěnost až psychické trauma a bývá často zdrojem různých výstřelků v chování. Lidé proto spontánně či záměrně směřují k aktivitám, které jim tento pocit dávají. Rozdíly v pestrosti prožívání volného času jsou ovlivňovány: věkem, pohlavím, vzděláním, rodinným stavem, tělesnou a duševní kondicí, zaměstnáním jedince a tradicemi daného prostředí. Cílevědomé využívání volného času má zpravidla určitý soubor aktivit, odpovídajících životní koncepci a zejména dlouhodobým zájmům člověka. Intenzita prožitku činností je u každého z nás jiná. Ne každou aktivitu volného času člověk skutečně za volný čas pokládá. Mezi činnostmi volného času poskytujícími odpočinek, zábavu a vzdělávání by měly být určité proporce.¹¹

---

¹⁰ HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. s.

¹¹ SPOUSTA, V. *Kapitoly z pedagogiky volného času* s. 16.

Volný čas prošel ve 20. století prudkým vývojem: podstatně vzrostl jeho rozsah a dosah, vliv a význam pro jednotlivce, věkových a sociálních skupin, celé mladé generace i společnosti. Volný čas se stal nedílnou součástí života a výchovy každého příslušníka společnosti, všech jeho životních fází a sociálních prostředí; zvláštní význam má pro rozvoj, výchovu a vzdělávání dětí a mládeže. Volný čas poskytuje dnes jednotlivci i společnosti možnosti, jež nikdy předtím nebyly v také míře k dispozici; současně je však také výzvou, s níž se každý musí učit vyrovnávat. Některé děti a mladí lidé volný čas smysluplně využívat nemohou; s přitažlivou nabídkou se nesetkávají, protože neexistuje nebo se k nim neprotrikne. Jinou příčinou jsou sociální a finanční důvody, neboť aktivity volného času dnes vyžadují značné prostředky a pro část rodin se stávají nedosažitelnými. Jejich volný čas se ochuzuje, neodpovídá předpokladům a ambicím člověka, v extrémních případech se stává nudou, pouhým konzumem, přežíváním nebo prázdňem. Další se do nabízené a přístupné volnočasové činnosti zapojit nedovedou a svůj volný čas využít neumějí. Nemají dostatek motivace, trpí tak malou sebedůvěrou nebo nezájmem; setrvávají ve stereotypu nicnedělání, o nic ze svého ani společenského hlediska neusilují. Dostávají se tak blízko tomu, že svůj volný čas věnují činnostem individuálně nebo společensky nežádoucím; snadněji podléhají negativním závislostem; k osudu druhých lidí jsou lhostejní nebo se k nim chovají netolerantně, agresivně a xenofóbně.¹²

Mezi volným časem dětí a dospělých existují značné rozdíly. Ty se týkají množství volného času, struktury činností ve volném čase i míry záměrného ovlivňování. Obecně se dá konstatovat, že děti mají více volného času než dospělí. Existují však i skupiny dětí, jejichž právo na kvalitní využívání volného času je potlačováno.

Jedná se o tyto skupiny dětí:

- děti přetěžované plněním školních povinností,
- děti, které jsou poněkud paradoxně přetěžované četnými zájmovými činnostmi,
- děti, které se věnují některé zájmové činnosti na špičkové, vrcholné úrovni,
- děti přetěžované pracovními povinnostmi.¹³

---

¹² HÁJEK, B. a kol. *Pedagogika volného času*. s. 3-5.

¹³ Tamtéž, s. 20-21.

Oproti dětem, které trpí nedostatkem volného času existují i jedinci, kteří mají volného času nadbytek a nedokážou si s ním poradit. Školních a rodinných povinností mají málo nebo je odmítají plnit. Svůj volný čas tráví nahodile ve skupinách vrstevníků s obdobným zaměřením, systematickým a většinou ani příležitostným zájmovým činnostem se nevěnují. Nudu často zahánějí činnostmi, které jsou z hlediska jejich osobnostního rozvoje i z hlediska společenského nežádoucí (experimentování s drogami včetně tabáku a alkoholu, projevy agresivity a vandalismu, problematická sexualita...). Obě tyto krajnosti, nedostatek i nadbytek volného času z výchovného hlediska problematické. Jedním ze základních cílů výchovy ve volném čase je naučit dobře využívat volného času.¹⁴

Někteří mladí lidé volný čas po škole nebo práci skutečně mají, mohli a případně i chtěli by ho účelně využívat, v jeho nabídkách ani v možnostech vlastní účasti se však neumějí orientovat. Výzkumy různých zemí potvrzují relativně velký průměrný rozsah volného času. Děti ve věku 11-15 let (Domažlice, 1996) uváděly, že mají volného času dostatek (62 %) ; mnoho, takže nevěděly, co s ním dělat (4 %); málo (32 %); žádný (2 %).¹⁵

Důležitou součástí života a aktivit volného času dětí a mládeže se stala tradiční i nová, elektronická média, jež se zde uplatňují v nebyvalém rozsahu, s velkou razancí a účinností. Jsou individuálním i hromadným způsobem realizace volného času, který mezi nimi působí bezprostředně i zprostředkovaně, v rámci země i v širokém mezinárodním kontextu. Přinášejí informace o světě; podněty a inspirace pro praktické jednání; stávají se oblastí zájmové činnosti dětí a mladých, která jim umožňuje novými způsoby se účastnit na mediální tvorbě a životě společnosti. Také z nich však vycházejí rizika a nebezpečí (přílišná závislost na nich vyplývající z jejich přecenění – přístup k pornografii již v dětském věku).¹⁶

---

¹⁴ HÁJEK, B. a kol. *Pedagogika volného času*. s. 20-21.

¹⁵ HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. s. 44.

¹⁶ HÁJEK, B. a kol. *Pedagogika volného času*. s. 98.

3 Internet

Internet byl původně vytvořen a určen pro výměnu informací, zejména toho typu, pro který se běžně používá název data. Jak se postupně užívání internetu stávalo záležitostí široké veřejnosti, přistupovali i další funkce. V současnosti lze říci, že internet plní v zásadě shodné funkce jako klasická elektronická média s tou podstatnou modifikací, že většina těchto funkcí je realizována interaktivním způsobem. Zastoupení jednotlivých funkcí v celkovém používání internetu se mění zároveň s výše diskutovanou proměnou struktury uživatelů a také v závislosti na stupni vývoje informační společnosti. Jestliže v 90. letech hledala většina uživatelů v ČR na internetu informace, uvádějí v současnosti čeští uživatelé pořadí informace – komunikace – zábava.¹⁷

Mnohým vlastnostem a problémům internetu lze lépe porozumět se znalostí základních údajů z jeho nedlouhé historie. Koncem 60. let se v nejvyspělejších státech světa sešly potřeby dvou zcela odlišných. Ministerstvo obrany USA usilovně hledalo systém spojení odolný proti rušení a útoku na centrální uzel.¹⁸

Vědecká komunita ve stejné době naléhavě pociťovala potřebu rychlé a flexibilní komunikace, odpovídající vzrůstající týmovosti vědecké práce a potřebě rychle větší objemy dat. A v téže době byly k dispozici první počítače v dnešním smyslu toho slova. Internet se šířil rychle, avšak očekávání – zejména v USA – bylo ještě větší. Celosvětově mělo v r. 2002 přístup na internet cca 620 milionů lidí, tedy přes 10 % populace. Vývoj v ČR byl oproti nejvyspělejšími zemím samozřejmě opožděn – ve skutečnosti započal až po pádu komunismu – ale po nastartování také sledoval exponenciální růstovou křivku. Rychleji se samozřejmě rozvíjelo připojení firem. V současnosti v ČR už zcela zmizela původní dominance mužů mezi uživateli internetu. Začátkem r. 2003 mělo u nás podle průzkumu DEMA ve městech přes domácí počítač cca 33 % populace, na venkově 20 % populace, z toho bylo 50 % domácností podnikatelů.¹⁹

---

¹⁷ MUSIL, J. *Sociální a mediální komunikace*. s. 63 – 64.

¹⁸ Tamtéž. s. 60 – 63.

¹⁹ Tamtéž. s. 60 – 63.

Od r. 2005 už nadpoloviční většina českých uživatelů má přístup na internet z domova. V r. 2007 bylo podle údajů CIA v USA 85 % populace uživateli internetu, v Německu to bylo 51,6 %, ve Francii 48,8 %, v ČR 42,7 % a v Rusku 20,2 %. Na přelomu let 2008 a 2009 přesáhl počet uživatelů i v ČR 50 % populace. Další rozvoj internetu je limitován v různých zemích různými okolnostmi: v rozvojových zemích je to typicky chybějící infrastruktura (často i elektrický proud), jinde celkově nižší životní úroveň.²⁰

3.1 Rizika internetu

Rizika internetu jsou značná a nesporná, problematika zodpovědnosti, vlivu či moci pak ještě složitější než u klasických médií a v mnoha ohledech stále specifická. Jsme ovšem celosvětově stále v období prudkého vývoje internetu a tedy také v období hledání adekvátní celospolečenské reakce na nově vznikající rizika.²¹

3.1.1 Specifická rizika internetu

Internet je zneužitelný jako každá lidská aktivita. Jedna značná část je spojena s tím, že internet nemá definovaného a definovatelného „provozovatele“, jinak řečeno tvůrcem či dodavatelem obsahu může být každý a nelze ho snadno definovat.²²

Už z tohoto základního pohledu je jasné, že specifickým rysem „svobody internetu“ je anonymita a tedy je neoddelitelným rysem takto chápaného svobodného chování principiální absence zodpovědnosti vůči komukoliv jinému kromě sebe. V zájmu odlišení od e-mailové komunikace je účelné hovořit (s jistou nepřesností) o obsazích internetových stránek a snažit se rozlišit.²³

---

²⁰ MUSIL, J. *Sociální a mediální komunikace*. s. 60 – 63.

²¹ Tamtéž, s. 106.

²² Tamtéž, s. 175 – 178.

²³ Tamtéž, s. 175 – 178.

Ilegální obsahy a aktivity odporující stávající legislativě, zejména:

- organizování a šíření terorismu
- šíření drog
- obchod s bílým masem
- pedoflie a ostatní druhy zvláště nebezpečné pornografie
- organizační a komunikační prostředek mafie a dalších forem organizovaného zločinu
- podvody, usnadněné anonymitou webu
- finanční kriminalita a poškozování trhu
- praní špinavých peněz
- rasismus
- porušování autorských práv
- šíření počítačových virů
- nevyžádaná reklama (spam).²⁴

Škodlivé obsahy nežádoucí za jistých podmínek, zejména:

- pornografie, pokud není trestným činem
- vystupování jménem jiného
- mystifikace ohledně autorství
- registrace atraktivní součásti internetové adresy
- špionáž
- hackerství
- nezdvořilé až hulvátské chování při elektronické komunikaci

Další nežádoucí aktivity spojené s internetem, ale obtížně zařaditelné do předchozích skupin:

- porušování soukromí
- žebření na internetu (cyberbegging).²⁵

---

²⁴ MUSIL, J. *Sociální a mediální komunikace*. s. 175 – 178.

²⁵ Tamtéž, s. 175 – 178.

3.2 Závislost na internetu

Stejně jako existuje závislost na alkoholu, cigaretách, sexu, cvičení, existuje také závislost na internetu. Určení toho, co znamená být závislý na internetu a jakým způsobem se „závislý“ odlišuje od „běžného uživatele“ internetu, však není jednoduché. Různé studie považují za nadužívání internetu rozmezí 5-25 hodin týdně a neshodují se ani v názoru, co znamená „normální používání internetu“. Obecně lze závislost vymezit na základě přítomnosti těchto symptomů:

- důležitost – příslušná aktivita (např. popíjení alkoholického nápoje nebo „brouzdání“ po internetu) se stává nejdůležitější v životě, dominuje myšlení, pocitům, chování. A pokud se právě své závislosti závislý nevěnuje, přemýšlí alespoň, kdy se oné činnosti bude věnovat příště.
- změna nálady – pokud činnost, na níž jsme závislí, právě nevykonáváme, mění se nálada – nejsme schopni se řádně soustředit.
- zvyšování tolerance – tolerance na určitou dávku látky nebo činnosti se zvyšuje, to znamená, že musíme hrát počítačové hry či fetovat čím dál víc, aby nás to potěšilo a dostavil se příslušný efekt.
- abstinenční příznaky – po přerušení činnosti, na níž jsme závislí, se dostavuje nepříjemné psychické či fyzické pocity.
- konflikt – dochází ke konfliktu mezi naší závislostí a okolním světem – rodinou, zájmy, prací, školou apod.
- recidivy – recidivami se rozumí opětovné návraty do dřívějších stavů vyvolaných činností, na níž jsme závislí, to znamená, že se při dalším kontaktu s předmětem naší závislosti dostaneme do již jednou zažívaného stavu podstatně rychleji než při prvním kontaktu.²⁶

---

²⁶ ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet*. s. 141 – 143.

Jedním z dělení závislosti na pasivní závislost, což je třeba sledování televize, a aktivní závislost, což by mohla být právě závislost na internetu nebo hraní počítačových her. Dále je třeba rozlišovat mezi fyzickou a psychickou závislostí. Při psychické závislosti pocítujeme neodolatelnou touhu po stavu, který nám látka nebo činnost přináší, zatímco při fyzické závislosti se po vysazení objevují abstinenční příznaky fyzického rázu. Psychická závislost tedy často předchází závislosti fyzické. Vzhledem k tomu, že závislost na internetu je nechemická, mohli bychom se mylně domnívat, že se zde fyzické příznaky nedostavují. Také v případě nechemické závislosti totiž dochází k rozvoji četných psychických i fyzických symptomů, jakým jsou např. snížená schopnost normálně fungovat v běžném každodenním životě a četné fyzické příznaky – např. bolest hlavy apod.²⁷

Podle zahraničních výzkumů se vyvine závislost u 1-5 % uživatelů internetu, může postihnout i dospělé, ale děti a mládež jsou zranitelnější. Existují odhady, podle nichž je v ČR na cestě k závislosti několik desítek tisíc dětí a mládeže. Předmětem závislosti se může stát používání internetu jako takové – nejčastěji surfování – anebo některá specifická internetová aktivita. Ve druhém případě jde nejčastěji o prohlížení erotických stránek, on-line hry a chat.²⁸

Kvalitativně se za závislost považuje např. v USA více než 11 hodin jednotlivého typu aktivity za týden a v tomto smyslu tam bylo v r. 2000 přes 200 000 závislých na internetu, v téže době v Rakousku 30 000 a v Německu v r. 2003 dokonce přes 1 milion. Švédsko v r. 2004 cca 40 000 dětí (11-14 let) závislých na počítačových hrách, přičemž kritériem tam v té době byla hranice 5 hodin za den. Už nejednotlivost uvažované hranice ukazuje problematičnost časové definice závislosti, takže sledování času je spíše indikací než definičním znakem diagnózy. V poslední době se prosazuje odlišná definice závislosti, která eliminuje nejednotnost vymezení na základě kvantitativních ukazatelů, danou např. rozdíly v mentalitě a v podmínkách. Podle této nové definice se o závislosti mluví tehdy, jestliže se projevují následky v oblasti sociálních vztahů (rozpad rodiny, přátelství, atd.) nebo v oblasti finančního zabezpečení (ztráta zaměstnání, nezajištění základních potřeb rodiny, krach podnikání atd.).²⁹

---

²⁷ ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet*. s. 141 – 143.

²⁸ MUSIL, J. *Sociální a mediální komunikace*. s. 145 – 146.

²⁹ Tamtéž, s. 145 – 146.

Závislost na internetu je nemoc stejně jako závislost na drogách, s níž bývá nejčastěji srovnávána. Rovněž dopady na psychiku a život závislého jsou obdobné: ztráta smyslu pro realitu, anonymita internetu jen zrychluje rozpad sociálních vazeb závislého, projevuje se ztráta norem chování, rozpad rodiny, izolovanost a deprese. Internet je sice levnější než droga, ale stojí přinejmenším čas a nevyhnutelné zdravotní důsledky vedou nakonec ke ztrátě práce a následně ke kriminalitě stejně jako u drogové závislosti. V některých zemích zahrnují specializované léčebny závislost na internetu do názvu: např. ve Švédsku pracuje Internet Therapy Centr, u Kodaně je Ústav pro léčení gamblerské a internetové závislosti. Návykové chování ve vztahu k internetu může být formou úniku před jinými duševními problémy, které je třeba léčit. Mezi lidmi nadměrně se věnujícími počítačům byl zjištěn vysoký výskyt jiných duševních problémů, manželských konfliktů a případů syndromů vyhoření.³⁰

3.3 Vliv internetu na děti a mládež

Internet se stal v posledním desetiletí i v ČR pro děti a mládež stejně důležitým jako televize nebo spíše už důležitějším. Stále více domácností je vybaveno počítačem připojeným na internet, další příležitost nabízí dětem škola a mládeži internetové kavárny, takže internet postupně u dětí a mládeže převažuje nad televizí i pokud jde o strávený čas; tím větší je pak převaha vlivu internetu díky tomu, že ve srovnání s televizí se práce s internetem jeví jako aktivita, nikoliv jako pasivní diváctví. V užívání internetu právě mládež (od 14 let) jako první skupina v ČR dohonila USA: už v r. 2005 mělo u nás přístup na internet 74 % dětí – byť většinou ve škole; v USA v té době to bylo 73 %. Některá rizika působení internetu na děti a mládež jsou shodná nebo velice podobná jako u klasických médií, zejména u televize.³¹

---

³⁰ MUSIL, J. *Sociální a mediální komunikace*. s. 146 – 147.

³¹ Tamtéž, s. 129 – 130.

4 Kyberšikana

Kyberšikanu lze stroze definovat jako zneužití informačních komunikačních technologií, zejména pak mobilních telefonů a internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně vyvést z rovnováhy.³²

Kyberšikana je druh šikany, který využívá elektronické prostředky, jako jsou mobilní telefony, e-maily, pagery, internet, blogy a podobně. Řada jejich projevů může spadat do oblasti kriminálních činů. Samotný název naznačuje, že v případě kyberšikany máme co do činění se specifickou formou klasické šikany (chování, jehož záměrem je opakovaně ubližovat, ohrožovat, nebo zastrašovat jiného člověka, případně skupinu lidí) „tváří v tvář“. Vlastnosti virtuální reality, tím, že nabízí jiné nástroje ubližování, mění charakter celého procesu šikanování.³³

Kyberšikana se od šikany, kdy jsou oběť a agresor v přímém kontaktu, často doslova tváří v tvář, liší tím, že agresori mohou zachovávat určitý odstup od svých obětí. Ten jim umožňuje jistou dávku anonymity a představu bezpečí, která ujišťuje, že na ně nikdo nepřijde. Zároveň je pro ně snazší „zapomenout“ na své chování a minimalizovat pocity viny, neboť nevidí způsobené újmy. A oběť, která nezná pravou identitu pachatele, může ztratit důvěru k ostatním lidem. Velikost internetového světa dává kyberšikaně nečekané rozměry. Jen jediný obrázek, jež někdo uložil na Facebook, se může zanedlouho rozšířit doslova mezi miliony uživatelů, a takto elektronicky předávaný obsah lze jen těžko kontrolovat. Je ovšem důležité upozornit, že stejně jako některé případy kyberšikany mají svůj počátek v úmyslu někomu ublížit, jiné mohou být důsledkem vtipu, který se vymkl z rukou. Dalším rozdílem od šikany, k níž dochází „tváří v tvář“, je skutečnost, že kyberšikana může probíhat kdykoli během celého dne, a proniknout tak do míst, která byla dříve vnímána jako bezpečná. Toto může velkým dílem přispívat k psychickému poranění na straně obětí, jež mají pocit, že se nemohou nikde schovat, nemají komu věřit a nejsou nikde v bezpečí.³⁴

---

³² KOLEKTIV AUTORŮ. *Kyberšikana a její prevence – příručka pro učitele*. s. 15 – 16.

³³ Tamtéž, s. 15 – 16.

³⁴ ROGERS, V. *Kyberšikana*. s. 32.

4.1 Kyberšikana v České republice

S rozvojem informačních a komunikačních technologií se také u nás stále častěji objevují případy kyberšikany. Toto slovo ještě donedávna vyučující, rodiče, děti ani odborníci nepoužívali. Dnes je tomu už jinak. První výzkumy fenoménu kyberšikany v českém prostředí byly publikovány až v letech 2009 a 2010. Rozvoj kyberšikany logicky souvisí i s mediální vybaveností. Kyberšikana stejně jako šikana není v České republice trestným činem. Takovéto chování ale může naplňovat skutkovou podstatu některých trestných činů. V případě kyberšikany může jít například o vydírání, vyhrožování, nebezpečné pronásledování (stalking) nebo útisk.³⁵

5 Virtuální realita a náhradní životy

Definice virtuální reality jako simulace trojrozměrného světa pomocí výkonného počítače tak naplno vstoupila do světa současné mediální kultury, a to nejen zábavy. Obyčejný chat na webu nabízí – mnohem levněji – jednu postatou složku téhož – vlastní aktivitu. Člověk vstupuje do kyberprostoru v libovolné roli a realizuje ji – sice v nepřímé komunikaci, ale probíhající v reálném čase a s libovolně volenými partnery. A podobně jako u klasické televize celý příběh zruší, když mu přestane být příjemný, a obratem ruky vstoupí do jiného příběhu v jiné roli. Je to tedy náhradní život, přesněji celé série náhradních životů, levně a v podstatě (na první pohled) bez rizika, tedy bez odpovědnosti a nákladů – a to hmotných i emočních. Ty poslední si na druhé straně lze dopřát – bohužel často na účet partnera hry.³⁶

---

³⁵ ROGERS, V. *Kyberšikana*. s. 12 – 13.

³⁶ MUSIL, J. *Sociální a mediální komunikace*. s. 224 – 225.

6 Virtuální svět

Internet je charakteristický tím, že je „prostorem bez zábran“. Fenomén prostředí bez zábran má jak pozitivní, tak negativní důsledky pro prostředí reálného života, výuku, výzkum a komerci na internetu a je pravděpodobně nejznámějším a nejčastěji popisovaným jevem ve virtuálním světě. Je jisté, že ve virtuálním světě mají lidé méně zábran než v reálném životě. Na internetu také obecně lidem méně záleží na mínění druhých, potřeba sebeprezentace je zde často omezená. Klasická omezení, pravidla a normy reálné komunikace tady nemusí v řadě případů platit.³⁷

6.1 Specifika virtuálního světa

- větší otevřenost – mizí bariéry, lidé jsou odvážnější, výřečnější, projevení sama sebe
- redukce úzkosti – mizí bariéry a komplexy, projevení sama sebe
- absence sankcí
- sexuální narážky
- možnosti lži a přetvářky – lhaní, vymyšlení si, měnění své „identity“
- pocit fyzického bezpečí
- absence sama sebe jako fyzického objektu – nejsou při komunikaci po internetu obavy, úzkosti a komplexy z toho, jak člověk vypadá a jak se člověk vnímá po fyzické stránce
- možnost ukončení kontaktu – možnost kdykoli přerušit komunikaci
- anonymita.³⁸

6.1.1 Anonymita na internetu

O internetu se často říká, že je absolutně anonymní. Lidé se domnívají, že když něco udělají nebo podniknou na internetu (respektive prostřednictvím internetu), tak je již nikdy nikdo nenajde, neodhalí, nepostihne. Nutno konstatovat, že tato domněnka se do značné míry zakládá na iluzi.³⁹

---

³⁷ ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet*. s. 13.

³⁸ Tamtéž, s. 23 – 27.

³⁹ Tamtéž, s. 18 – 19.

Běžný uživatel internetu je ve většině případů anonymní jen ve velmi omezené míře a počítačový odborník (ale i vzdělaný laik) je často schopen odhalit přinejmenším to, odkud člověk k internetu přistupuje, a tím se dostat přímo k jeho reálné identitě. O tom, jakým způsobem zůstat anonymním na internetu, existují celé pasáže knih a zabývají se tím odborná technická periodika. Ve valné většině případů je však anonymita běžných uživatelů dosti nízká. Anonymitu na internetu lze rozdělit na dva základní typy – anonymitu objektivní a subjektivní. Anonymita objektivní popisuje, jaká je opravdu reálná možnost identifikace identity uživatelů na internetu – jaká je šance, že bude-li někdo pátrat po jejich skutečném jménu, příjmení apod., bude úspěšný. Je to vlastně jakási míra odhalitelnosti technickými prostředky. Anonymita subjektivní naproti tomu znamená, co si my sami myslíme o své anonymitě na internetu, jaký je náš subjektivní názor na míru našeho „utajení“. Míra anonymity objektivní a subjektivní se může pochopitelně případ od případu značně lišit.⁴⁰

7 Virtuální identita

V prostředí internetu se nenachází jedinec jako fyzický subjekt, ale zachází se zde pouze s reprezentacemi sama sebe. Neovlivňujeme tedy přímo sami sebe, ale působíme v první řadě na svou „virtuální reprezentaci“. Tato reprezentace nedisponuje identitou sama o sobě, je vlastně pouze jakýmsi shlukem digitálních dat – tedy přesněji skupinou dat jakýmsi způsobem uspořádanou. Tato virtuální reprezentace často obsahuje nějakým způsobem uloženou a uchovávanou informaci o tom, „kdo jsme“ v prostředí internetu, jaké zde máme jméno či přezdívku („nick“), jaká je naše historie, jakého jsme dosáhli v rámci své virtuální společnosti statusu. Stejně, jako je v realitě uložen fyzický záznam o naší identitě prostřednictvím občanského průkazu, rodného listu, pasu a podobně, tak je uložen záznam o naší „identitě“. Mluvíme-li o virtuální identitě, mluvíme vlastně o tom, co přiřazujeme (virtuální) identitě naší reprezentace v prostředí internetu. V tomto smyslu se tento pojem běžně používá. Stejně jako běžná identita obsahuje také identita virtuální aspekt osobní a sociální identity.⁴¹

---

⁴⁰ ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet*. s. 18 – 19.

⁴¹ Tamtéž, s. 37 – 41.

Osobní virtuální identita se vztahuje k tomu, čím jsem jako osoba ve virtuálním prostředí, či spíše čím je moje reprezentace této osoby ve virtuálním prostředí. Sociální virtuální realita charakterizuje potom to, kam patřím ve virtuálním prostředí, čeho jsem součástí, respektive kam patří moje virtuální reprezentace.⁴²

8 Vztahy ve virtuálním prostředí

8.1 Láska na internetu

Ještě před vznikem internetu se množství výzkumů věnovalo otázkám síly fyzické atraktivity a jejího vlivu na okolí. Ukazuje se, že máme tendenci po všech stránkách lépe hodnotit fyzicky atraktivní jedince, a to nejen opačného pohlaví. Máme tendenci je hodnotit jako šťastnější, sociálně přizpůsobivější, lidštější, milejší, úspěšnější a inteligentnější. Fyzicky neatraktivní jedinci jsou tím často výrazně handicapováni, což se ve virtuálním prostředí pochopitelně neděje. Zajímavá je otázka, jakým způsobem si lidé ve virtuálním prostředí získávají přátele a jak se mohou v prostředí internetu zamilovat. Wallaceová (1999) nachází tato kritéria:

- blízkost – ve virtuálním prostředí jde o frekvenci setkávání
- míra sdílení společenských postojů a názorů – čím více s někým souhlasíme, tím více se nám zdá, že k němu máme blízko
- komplementární vztahy – někdo, kdo rád odpovídá, si bude dobře rozumět s někým, kdo se rád ptá
- humor – ti, co si dělají legraci sami ze sebe jsou atraktivnější oproti těm, co se strefují do svého okolí
- míra sebeodhalení – míra intimity – kdykoli může člověk z virtuálního prostředí odejít, a proto se daleko více člověk dokáže odhalit a ukázat všechny své stránky a postoje
- zvýšení romantiky reálného života – internet dává prostor k romantickému vztahu (psaní dopisů, posílání virtuálních růží)
- virtuální vášně – sexuální podtext virtuální komunikace, na sex zaměřené diskusní skupiny, chaty, atd.⁴³

---

⁴² ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet*. s. 37 – 41..

⁴³ Tamtéž, s. 75 – 78.

8.2 Agrese na internetu

Někteří lidé věří, že v prostředí internetu se extrémně projevuje agresivita. Psychologické teorie se shodují, že některé vlivy mohou tendenci k agresi zvyšovat. Jedním z těchto výkladů je teorie frustrace – jsme-li frustrováni, máme zvýšenou tendenci jednat agresivně. Naši odolnost vůči agresi však nesnižuje pouze frustrace, ale jakákoliv negativní událost.⁴⁴

9 Facebook

Facebook vymyslel harvardský student Mark Zuckerberg a měl sloužit bývalým studentům tohoto ústavu (přesněji řečeno těm, jejichž e-mailová koncovka měla univerzitní koncovku .edu), aby mezi sebou neztratili kontakt. Na Facebooku mohli vyhledat třeba podle roku opuštění své školy své spolužáky, spojit se s nimi a zjistit, co právě dělají. V roce 2006 byl však Facebook zpřístupněn všem uživatelům a od té doby se datuje jeho neuvěřitelný rozvoj. Na rozdíl od dříve běžných webových stránek, které určitá pověřená osoba plnila obsahem a druzí si je mohli pouze zobrazovat, takzvaný web 2.0 neplní žádná redakce, ale návštěvníci sami. Právě to je ústředním principem fungování sociálních sítí, v jejichž čele se zabydlel Facebook. Základem je registrace na serveru a poté vytvoření alespoň základního profilu. Dále je třeba vyhledat si na síti své „přátele“. Přidat si můžete ovšem pouze toho, kdo bude souhlasit. Mohou to být jak přátelé stávající, tak zcela noví, kteří vás něčím zaujali.⁴⁵

Princip Facebooku je směšně triviální, ale právě proto zřejmě tak oblíbený. Uživatel má k dispozici speciální políčko, do kterého vepíše hlášku, která třeba informuje o tom, nač myslí, co plánuje, nebo kde se nalézá – cokoli. Tato hláška se pak zobrazí na stránkách všech přátel a ti na ni mohou reagovat. Facebook umožňuje také řadu vyspělých funkcí (přidávání multimédií, hraní her po internetu, posílání pozvánek na akce, chat, posílání zpráv). Nutno podotknout, že Facebook má obrovský potenciál z inzertního hlediska a jeho mladý tvůrce je dnes milionářem.⁴⁶

---

⁴⁴ ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet*. s. 78 – 82.

⁴⁵ JEGOROVÁ, K. *Facebook: Dobrovolně lapeni v síti*. s. 30.

⁴⁶ Tamtéž, s. 30.

Facebook se u nás kvůli češtině používá nejčastěji, ale i ve světě je jednoznačně nejpoužívanější. Facebook je totiž jiný. Roli v tom hraje několik aspektů. Jedním z nich může být skutečnost, že jeho zakladatelé jsou bývalí studenti americké Harvardské univerzity, kteří vytvořili síť ze seznamů studentů a z ročenek především proto, aby prvákům usnadnili orientaci v novém prostředí a v životě na univerzitě. V první fázi Facebook využíval k identifikaci přihlašovaných e-mailové domény univerzit. Nejprve to byl pouze Harvard, další univerzity byly do Facebooku přidávány postupně. První byly školy takzvané „Břečťanové ligy“ (Ivy League), do které patří osm elitních soukromých univerzit. Až pak přibývaly další. Pořadí jejich přidávání až nápadně připomíná žebříček jejich popularity v USA. Facebook proto dostal nádech výlučnosti, který lákal v podstatě všechny, kdo měli možnost se „připojit“. Jasná struktura sítě, zpočátku také omezený „pohyb“ pouze po „půdě“ vlastní univerzity, a tedy „přátelení“ pouze se studenty stejné školy, pomohly Facebook získat mezi uživateli důvěru.⁴⁷

To je prvních pár věcí, které vedly k jeho úspěchu. Jenže hlavní myšlenka sociální sítě leží v aktivitě jejich uživatelů. Profily, fotky, videa, vzkazy na zdi, to všechno měli i předchozí sociální sítě, které nakonec odumřely. Jenže Facebook přidal novou funkci a tou byl kanál „Vybraných příspěvků“ (News Feed). Příspěvky slouží k zobrazování aktuálních informací přátel. Když někdo z přátel přidá na Facebook novou fotku nebo vzkaz, na vaší stránce se o této aktualizaci zobrazí informace. Vezmeme-li tedy vzrůstající popularitu Facebooku mezi studenty, není divu, že i absolventi chtěli zůstat se svými přáteli a profesory v kontaktu. A jsme krůček od vzniku největší sociální sítě na internetu. Největší skupinu uživatelů donedávna tvořili mladí lidé ve věku do 25 let, nicméně s posunující věkovou hranicí těch „prvních“ se posunuje i věková hranice ostatních uživatelů. V současnosti toto platí zejména pro USA, ale vzhledem k počtu uživatelů z řad českých studentů se stejný trend dá očekávat i u nás. V době sestavování této knihy tvrdila statistika na stránkách Facebooku, že Facebook má přes 400 milionů uživatelů na světě (podle odhadů na Facebooku je z toho přes 2 000 000 Čechů) a na své stránky se denně přihlašuje 50 % uživatelů.⁴⁸

---

⁴⁷ KULHÁNKOVÁ, H a kol. *Fenomén Facebook*. s. 9.

⁴⁸ Tamtéž, s. 9 – 10.

Podle nejnovějšího výzkumu agentury Mediasearch má na Facebooku či některé jiné sociální síti vytvořeno svůj profil více než 70 procent všech českých internetových uživatelů, což je ohromné číslo. Těžko tedy specifikovat sociálně demografické složení uživatelů, ale v zásadě lze říci že čím mladší uživatelé, tím je vyšší jejich penetrace. Z hlediska přístupu k Facebooku rozeznat několik různých typů uživatelů. Nejnadšenější touto sociální sítí přímo žijí a mají potřebu o každém svém hnutí myslí či sebemenší události informovat své okolí. Reagují tak živě v diskusích a nic si nenechají utéct. Další typ uživatelů je ve svých projevech umírněnější, případně přispívají pouze jednou za čas. Existují však také internetoví uživatelé, kteří Facebook odmítají, nebo mají potřebu se vůči němu přímo vymezovat. V nedávné době začalo být „v módě“ rušení svých profilů, protože určitý segment uživatelů nechtěl jít s davem. Naprostá většina uživatelů však zůstává. Dnes už i v Česku začíná platit, že kdo na Facebooku není, jako by v určitých komunitách neexistoval. Velmi častým argumentem kritiků Facebooku je, že zbavuje jeho uživatele svobody a že se zde shromažďuje ohromné množství informací osobního rázu. Standardní nastavení Facebooku sice neumožňuje vidět cizí profil toho, aniž by to dotyčný povolil, ale zkušení uživatelé dobře vědí, že to lze do jisté míry obejít. Pokud se vám to podaří, může se před vámi druhý zcela obnažit.⁴⁹

Zjistíte, jaké má koníčky, názory, díky fotkám z různých oslav, které na Facebooku visí přehršel, třeba i to, jak vypadá opilý. Hlavní poslání ale je kontaktovat ty, kdo se již znají. Z tohoto důvodu se uživatelé Facebooku cítí bezpečně a vyjadřují se poměrně svobodně – vždyť jsou přece mezi svými.⁵⁰

Stavebním materiálem sociálních sítí jsou profily uživatelů. Stránka s uživatelským profilem obsahuje takové informace, které do ní uživatel zadá. Patří k nim informace o zaměstnání, vzdělání, vztazích (rodinném stavu), kontaktní údaje, informace o zájmech a koníčcích a další. Uživatelé mohou přidat také své fotografie nebo chystané události. Uživatelem se člověk může stát, jen pokud je mu více než 13 let. Toto kritérium je samozřejmě možné obejít, nicméně věková hranice 13 let nebyla určena jen tak a vychází z určité úrovně duševních znalostí spojené s touto věkovou kategorií.⁵¹

---

⁴⁹ JEGOROVÁ, K. *Facebook: Dobrovolně lapení v síti*. s. 30.

⁵⁰ Tamtéž, s. 30.

⁵¹ KULHÁNKOVÁ, H. a kol. *Fenomén Facebook*. s. 14 – 15, 105.

Jedním z klíčů úspěchu Facebooku je snadnost, z jakou lze nalézt a přidat přátele. Stačí jen zadat danou emailovou adresu a Facebook začne prohledávat síť a zjistí, které kontakty se tu vyskytují. Facebook umožňuje nalézt přátele, na které již kontakt nemáme. Stačí zadat jejich jméno do vyhledavače portálu a vzhledem k tomu, že téměř naprostá většina uživatelů uvádí své reálné jméno, je velká pravděpodobnost, že danou osobu nalezneme. Mnoho uživatelů hledá známé přes již přidané kontakty. Vytváří se tak provázaná síť kontaktů. Podle statistik zveřejněných na Facebooku má průměrný uživatel 120 přátel.⁵²

V rámci Facebooku je možné se svými přáteli komunikovat několika způsoby. Existuje zde služba, v rámci níž si uživatelé mezi sebou mohou posílat zprávy podobné emailům, chat a také psaní vzkazů na virtuální zeď. Vzkazy na zdi jsou viditelné i pro další kontakty v seznamu uživatele. Facebook umožňuje svým uživatelům navzájem sdílet fotografie a videa. Navíc je možné přidat popisky fotografií a označit jednotlivé osoby, které se na dané fotografii nachází, a které jsou zároveň uživateli Facebooku.⁵³

Uživatelé mohou přidávat i odkazy na videa ze serveru YouTube, případně odkazy na zajímavé články, portály na webu a publikovat vlastní texty. Prostřednictvím kanálů novinek jsou informace o mnoha operacích, které uživatel provádí, odesílány přátelům v seznamu. Je možné prostřednictvím nastavení omezit množství informací, které jim jsou odesílány. Uživatel se tak dozvídá o tom, že si jejich přátelé přidali nového přítele, okomentovali něčí fotku, byli označeni na určité fotce, přidali někomu vzkaz na zeď, případně se přidali do nějaké skupiny či si udělali kvíz. Velmi oblíbenou záležitostí se stalo psaní stavu na vlastní zeď o tom, co daný uživatel právě dělá.⁵⁴

---

⁵² NOVÁKOVÁ, M. *Nová média – případová studie Facebook.*

⁵³ Tamtéž.

⁵⁴ Tamtéž.

Facebook se také stává prostředkem mobilizace, kdy se uživatelé domlouvají na určité společenské akce. Například maturitní plesy, koncerty, demonstrace atd. Dále se uživatelé mohou stávat členy skupin, se kterými sympatizují. Facebook se také využívá jako prostředek pro politické, komerční a další účely. Facebook se rozhodl využít také svého reklamního potenciálu. Možnost prezentovat se zde mají firmy a dokonce i produkty, značky a organizace. Tak je tomu i u politických stran.⁵⁵

Rozmach portálů změřujících se na vytváření sociálních sítí s sebou přináší i mnohá rizika. Hlavní problém tkví především v poskytování osobních informací. Uživatel si nemůže být jist zabezpečením stránek. Nikdy nemá jistotu, že jeho osobní informace, které o sobě na stránkách uvede, nebudou nechtěně zveřejněny, nebo je někdo zneužije, případně dokonce nepřijde o svou identitu.⁵⁶

Na sociálních sítích je obrovské množství dat, která mohou být zneužita. Například citlivé osobní fotografie vhodné k vydírání nebo hesla, která mají lidé často shodná i pro další služby. Alternativ zneužití údajů z podobných serverů jsou podle odborníků tisíce, stejně jako možností, jak se k nim internetoví zločinci dostávají. Taktiky jsou různé, velmi oblíbený je například princip fishingu. Ten se používá u internetového bankovníctví, kdy se lidé lákají e-maily k přihlášení na falešné stránky, které vypadají velmi podobně jako napadený server. Stále více se objevují i případy tzv. sociálního inženýrství. Pokud má někdo přístup k osobním datům konkrétního uživatele, může se až něj poměrně úspěšně na internetu vydávat a jednat jeho jménem. Stránky typu Facebook jsou ale cenným nástrojem i pro policii. Vzhledem k tomu, jak roste počet jejich uživatelů, roste i počet využitelných informací, které mohou být policií sledovány.⁵⁷

---

⁵⁵ NOVÁKOVÁ, M. *Nová média – případová studie Facebook*.

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ JEGOROVÁ, K. *Facebook: Dobrovolně lapení v síti*. s. 29.

Další problém vyvstal v souvislosti s vytvářením některých skupin na těchto portálech (např. rasistické skupiny). Komunikační servery poskytují poměrně volný prostor pro své uživatele. Ti mohou vytvářet své vlastní skupiny, fankluby apod. Málokdy se stane, že by byly některé skupiny zrušeny. Sociální sítě tak mohou poskytnout prostor pro virtuální sdružování členů nejrůznějších extrémických a kontroverzních skupin, mohou se navíc stát jejich mobilizačním nástrojem.⁵⁸

Na Facebooku existují skupiny typu I love coffee, Točená kofola atd. Tyto informace se dají velmi dobře využít (zneužít) pro komerční účely. Danému uživateli pak mohou být na uvedený kontaktní email doručovány reklamy apod. Uživatelé se mohou stát obětí kriminálního zneužití. Ať už se jedná o zmíněné zneužití dat pro komerční účely, nebo např. o situaci, kdy si nějaký zločinec vyhlédne svou oběť a prostřednictvím informací na Facebooku si o ní zjistí podrobnosti – o tom, kde bydlí, kam chodí do školy či práce, kam se večer chystá, jaké má záliby apod. V souvislosti s nástupem uživatelů byl zaznamenán i nárůst útoků hackerů. Navíc se objevuje mnoho spamů, jež život uživatelů obtěžují.⁵⁹

Alarmující je především otevřenost převážně většiny uživatelů. Často si do seznamu přátel nepřidávají jen své nejbližší, ale i kolegy z práce a osoby, s kterými mluvili např. dvakrát v životě. Tyto osoby pak ale získávají přístup do jejich osobních složek a jsou detailně informováni o tom, co daný uživatel zažil, cítí, a co si o čem myslí a co právě dělá. Mnoho osob mění své stavy několikrát denně, a tak je možné se dozvědět, co daná osoba dělá po ránu, v poledne, večer a v noci. Díky přístupu k těmto informacím je zjištěno bezpočet případů, kdy lidé přišli o práci z důvodu zveřejňování informací na Facebook. Například zaměstnanec odešel na nemocenskou, ale šéf z jeho profilu na Facebooku zjistil, že odjel na hory. Také se ve Velké Británii objevil případ, kdy manžel zabil svou ženu za to, že změnila svůj status na „svobodná“. Bylo také zjištěno, že Facebook přináší mnoho rizik především pro nezletilé uživatele. Jedná se převážně o internetovou šikanu, grooming a rizikové chování, jako je např. odhalování osobních informací.⁶⁰

---

⁵⁸ NOVÁKOVÁ, M. *Nová média – případová studie Facebook.*

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ Tamtéž.

Výzkumná část

10 Cíl výzkumu a výzkumné otázky

10.1 Cíl výzkumu

Cílem mého výzkumu bylo zjistit, jak děti tráví volný čas, zda-li ve volném čase využívají sociální síť Facebook a zda-li si uvědomují rizika využívání Facebooku.

10.2 Výzkumné otázky

Hypotéza č. 1

Předpokládám, že děti využívají ve svém volném čase sociální síť Facebook.

Hypotéza č. 2

Domnívám se, že si děti neuvědomují rizika využívání Facebooku.

11 Metodika

11.1 Výzkumný vzorek

Výzkumným vzorkem mé práce byly žáci Základní školy a Základní praktické školy ve Volarech. Celkový počet respondentů je 24 žáků. V níže uvedených tabulkách je k náhledu rozdělení respondentů dle zařazení respondentů (ZŠ nebo ZŠP), dle pohlaví a rozdělení dle věku k poměru pohlaví.

Tabulka č. 1 Zařazení respondentů

Pohlaví	Počet	v %
Základní škola	13	54
Základní škola praktická	11	46
Celkem	24	100

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 2 Pohlaví respondentů

Pohlaví	Počet	v %
dívky	13	54
chlapci	11	46
Celkem	24	100

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 3 Věk respondentům

Věkové rozmezí	Počet		v %	
	Dívky	Chlapci	Dívky	Chlapci
13	1	2	7	18
14	8	6	62	55
15	4	3	31	27
Celkem	13	11	100	100

Zdroj: Vlastní výzkum

11.2 Výzkumné prostředí

Výzkumné šetření bylo prováděné ve městě Volary. Volary je město na jihu Čech, v jihozápadní části Jihočeského kraje. Město Volary má přibližně 4000 obyvatel. Součástí města je Základní škola a Základní praktická škola, ve kterých byl výzkum prováděn. Základní škola ve Volarech je školou spádovou pro žáky i z blízkých obcí například Lenora, Zátoň, Nová pec, České Žleby a další. V současné době ji navštěvuje přibližně 400 žáků. Základní škola praktická ve Volarech je odloučeným pracovištěm Základní školy praktické ve Vimperku. Taktéž jako Základní školu navštěvují Základní praktickou školu děti z blízkých okolních obcí. V současné době má 16 žáků. Nedílnou součástí výzkumu jsou také souhlasy s uveřejněním názvu zařízení, ve kterých byl výzkum prováděn (viz. přílohová část).

11.3 Rámec výzkumného šetření

Výzkumnou technikou byl rozhovor, přesněji polostrukturovaný rozhovor. Rozhovory probíhali v učebnách Základní školy a Základní praktické školy ve Volarech. Rozhovory se konaly ve čtyřech pětičlenných skupinách a jedné čtyřčlenné skupině. Všichni respondenti byly předem informováni o účelu rozhovorů a taktéž jejich zákonní zástupci, kteří před účastí respondentů podepsali písemný souhlas se svolením k této účasti. Souhlasy jsou z důvodu anonymity respondentů uvedeny v žákovských knížkách respondentů, nejsou součástí práce.

12 Výsledky výzkumného šetření

Tabulka č. 4 Denní rozpočet hodin volného času (pondělí – pátek)

Varianty opovědí	Počet	v %
1 – 2 hodiny	3	13
2 – 3 hodiny	7	29
3 – 4 hodiny	5	20
4 – 5 hodin	3	13
5 – 6 hodin	1	4
6 – 7 hodin	4	17
7 a více hodin	1	4
Celkem	24	100

Zdroj: Vlastní výzkum

V rozhovorech respondenti uvedli, že se jejich volný čas nejčastěji pohybuje v rozmezí 2 - 4 hodiny denně (49 %). Někteří respondenti uvedli, že jejich volný čas je zkrácen hlavně o povinnosti, které patří k jejich denním povinnostem, které jim určují rodiče (úklid, starost o sourozence, učení). Někteří respondenti však povinnosti mají v malé míře nebo žádné a jejich volný čas se denně (pondělí – pátek) pohybuje v rozmezí 6 a více hodin (21 %). Někteří respondenti také uvedli, že při množství volného času 6 a více hodin neví co mají dělat a často se nudí.

Tabulka č. 5 Denní rozpočet hodin volného času (sobota - neděle)

Varianty opovědí	Počet	v %
2 – 3 hodiny	1	4
4 – 5 hodin	2	8
6 – 7 hodin	6	25
8 – 9 hodin	7	29
10 – 12 hodin	3	13
13 – 15 hodin	3	13
15 a více hodin	2	8
Celkem	24	100

Zdroj: Vlastní výzkum

54 % respondentů uvedlo, že jejich volný čas o víkendech se pohybuje v rozmezí 6 - 9 hodin. V této době se nejčastěji věnují svým koníčkům, ale také nevědí, co v tomto čase mají dělat a nudí se. Mnoho respondentů také odpovídalo, že o víkendech navštěvují své rodiny, a to nejčastěji prarodiče, tety a strýce. Jedna respondentka uvedla, že o víkendech má 2 - 3 hodiny volného času, jelikož se stará o svého sourozence, aby si maminka mohla odpočinout.

Tabulka č. 6 Návštěvnost zájmových kroužků

Varianty opovědí	Počet	v %
nenavštěvuji žádný	14	59
navštěvuji jeden	7	29
navštěvuji dva	2	8
navštěvuji tři	1	4
Celkem	24	100

Zdroj: Vlastní výzkum

Většina respondentů uvedla, že nenavštěvuje žádný zájmový kroužek (59 %). Mohu říci, že v této většině jsou především žáci Základní školy, což byl velmi překvapivý fakt v mém výzkumu. Předpokládala jsem, že žáci Základní praktické školy nemají motivaci a výchovný předpoklad k návštěvě zájmových kroužků. Žáci Základní školy odpovídali, že nabídka zájmových kroužků, které jsou ve městě Volarech v nabídce nejsou dostatečně lukrativní a zajímavé, aby je chtěli navštěvovat. Tři respondenti uvedli, že navštěvují zájmové kroužky, protože jim to přikázali rodiče, avšak je to nebaví. Z mého úsudku jsou rodiče ochotni zaplatit dítěti zájmový kroužek hlavně z toho důvodu, aby měli děti jistý týdenní řád a měli jakousi jistotu, že jejich děti tráví svůj volný čas smysluplně a mají pocit jakýsi kontroly nad volným časem svých dětí.

Varianty odpovědí respondentů:

„Rodiče nemaj peníze na to mi platit kroužky.“

„Nebaví mě žádný kroužky.“

Tabulka č. 7 Péče o sourozence v době volného času

Varianty opovědí	Počet	v %
pravidelně každý den	2	8
1 – 2 týdně	6	25
pouze ve výjimečných situacích	7	29
nikdy	9	38
Celkem	24	100

Zdroj: Vlastní výzkum

Respondenti při rozhovorech odpovídali na otázku péče o sourozence v době volného času. Dvě respondentky odpověděly, že se každodenně starají o své mladší sourozence, z nichž jedna respondentka má starost o dva mladší sourozence jako převážnou náplň volného času a na jiné zájmy ji nezbyvá čas. Stará se o svého sourozence z důvodu problematické situace v rodině. Ostatní respondenti mají starost o sourozence pouze párkrát do týdne (25 %) nebo v nahodilých situacích (29 %), například nepřítomnost rodičů z výjimečných situací či nemoc rodičů. Respondenti také uvedli, že se nikdy nestarají o své sourozence (38 %), a to z důvodů, že sourozence, buď nemají (2 respondenti), či jsou sourozenci starší (3 respondenti) nebo se starost o sourozence od nich nevyžaduje nebo se o ně nechtějí starat (4 respondenti).

Tabulka č. 8 Druhy zájmových kroužků

Variety opovědí	Počet	v %
fotbal	4	29
romské tance	3	22
hokej	1	7
tanec – hiphop, street dance	2	14
jazykové kurzy	2	14
zpěv	1	7
hraní na hudební nástroj	1	7
Celkem	14	100

Zdroj: Vlastní výzkum

Respondenti uváděli, jaké druhy zájmových kroužků navštěvují. Respondenti uvedli, že navštěvují fotbal (29 %), v tomto případě šlo samozřejmě o respondenty mužského pohlaví. Dále respondenti uvedli, že navštěvují kroužek romských tanců (22 %). V tomto případě šlo o žákyně Základní praktické školy. V rozhovoru uvedli, že jejich rodiče či příbuzní se romským tancům také věnují, a snaží se zachovávat a prohlubovat jejich tradici mezi sebou. Jde o jistý specifický druh rodinného trávení volného času. Dále respondenti uváděli, že se věnují tancům moderním (14 %), především hiphop a street dance. Dále se také věnují jazykovým kurzům (14 %), na které je především přihlásily rodiče, a jde spíše o povinnost nežli o zálibu. Dále se respondenti věnují zájmovým kroužkům spíše individuálním jako například hokej, zpěv a hra na hudební nástroj.

Varianty odpovědí respondentů:

„S kámošema a rodičema tancujem romský tance.“

„Rodiče mě nutí, abych hrála na kytaru a chodila do ZUŠky na zpívání.“

„Chodím na anglinu.“

Tabulka č. 9 Druhy nejčastějších činností ve volném čase

Varianty opovědí	Počet	v %
hraní her (počítač, playstation, herní konzole)	12	14
stýkání se s partou	14	16
rande	7	8
chatování přes internet	12	14
sledování TV	15	17
poslouchání muziky	9	10
sportování	7	8
výlety s rodinou	2	2
navštěvování zájmových kroužků	7	8
hlídání sourozenců	2	2
pečení	1	1
Celkem	88	100

Zdroj: Vlastní výzkum

V tabulce jsou rozlišené druhy činností nejčastěji vykonávané v době volného času. Největší zastoupení mají činnosti: sledování TV (17 %), stýkání se s partou (16 %), hraní her (14 %), chatování přes internet (14 %), poslouchání muziky (10 %). Dle výše zmíněných činností je patrné, že respondenti ve svém volném čase ve velké míře využívají masmediální prostředky jako jsou televize, počítač, playstation, herní konzole, internet, rádia atd. Je zřejmé, že masmediální prostředky jsou nedílnou součástí volného času dětí a mládeže. Jako prostředek pro chatování přes internet celých 14 % respondentů uvedlo, že využívají pro komunikaci především službu sociální domény Facebook, v jistých případech Skype.com.

Varianty odpovědí respondentů:

„Chodím na rande s holkami.“

„Čumím na telku.“

„Pařím hry na netu a plejstu.“

„Peču s babičkou buchty.“

„Couráme se s holkami, kecáme a chodíme za klukama.“

„Píšu si s kámošema na fejsu.“

Tabulka č. 10 Profil na Facebooku

Varianty opovědí	Počet	v %
ano	24	100
ne	-	-
Celkem	24	100

Zdroj: Vlastní výzkum

Z tabulky je patrné, že dnešní děti a mládež bez výjimek (100 %) v tomto případě mají profil na sociální doméně Facebook.

Tabulka č. 11 Doba užívání Facebooku

Varianty opovědí	Počet	v %
Méně než 1 rok	4	17
1 – 2 roky	10	42
2 – 3 roky	7	29
3 – 4 roky	3	12
Celkem	24	100

Zdroj: Vlastní výzkum

Respondenti nejčastěji v rozhovorech uváděli, že mají profil na Facebooku v rozmezí 1 – 2 roky (42 %). Není však ani zanedbatelná část 29 % respondentů, kteří mají profil na Facebooku v rozmezí 2 – 3 roky a u 12 % respondentů 3 – 4 roky. V případě 6 respondentů proběhla registrace na Facebook ještě před dovršením věku 13 let, což je v rozporu s podmínkami užívání Facebooku. Respondenti uvedli, že při registraci uvedli věk fiktivní.

Tabulka č. 12 Podmínky užívání Facebooku

Varianty opovědí	Počet	v %
ne	-	-
ano	24	100
Celkem	24	100

Zdroj: Vlastní výzkum

V této tabulce jsou odpovědi na otázku: „Četli jste před registrací na sociální síť Facebook podmínky užívání Facebooku?“. Z tabulky je patrné, že žádný z dotazovaných respondentů nečetl podmínky užívání Facebooku, i když při registraci na sociální síť Facebook museli kliknout na souhlas s podmínkami užívání. Dle mého názoru je toto zjištění velice znepokojující, jelikož respondenti si neuvědomují, co mohou či nemohou v rámci Facebooku dělat, jak jim může i negativně činnost

na Facebooku ovlivnit jejich život.

Tabulka č. 13 Počet přátel na Facebooku

Varianty odpovědí	Počet	v %
do 100 přátel	2	8
100 – 200 přátel	10	42
200 – 300 přátel	7	29
300 – 400 přátel	2	8
400 a více přátel	3	13
Celkem	24	100

Zdroj: Vlastní výzkum

Respondenti v rozhovorech uváděli, že jejich počet přátel na Facebooku se nejčastěji pohybuje v rozmezí 100 – 300 přátel (71 %). Dva respondenti uvedli, že jejich počet přátel dosahuje přibližně 440 a 470 přátel. Při dalším zjišťování informací respondenti uvedli, že osobně znají pouze něco okolo 150 – 200 přátel a se zbytek přátel se seznámili přes Facebook a nikdy je osobně neviděli. Tato informace byla zaznamenána také i u dalších respondentů, pouze dva ze všech respondentů uvedli, že mají ve svém profilu pouze přátele, které znají osobně. Je zářející, že respondenti se nebojí sdílet své osobní informace s lidmi, které neznají dobře a nemají o nich žádné ověřené informace. V tomto případě může snadno dojít ke zneužití osobních informací.

Tabulka č. 14 Častost připojování na Facebook

Varianty odpovědí	Počet	v %
denně	15	63
obden	7	29
jednou týdně	2	8
Celkem	24	100

Zdroj: Vlastní výzkum

Z tabulky je patrné, že dotazovaní respondenti mají Facebook jako součást každodenního života a připojování na Facebook je v opakované pravidelné periodice (63 %). V tomto případě se dá také uvažovat o závislosti na Facebooku. V rozhovoru uvedlo 12 respondentů, že by si nemohli den bez Facebooku představit, a že by jim přerušování kontaktu s touto sociální sítí chyběl.

Tabulka č. 15 Doba připojení na Facebooku

Varianty odpovědí	Počet	v %
méně než hodinu	5	21
1 – 2 hodiny	8	33
2 – 3 hodin	6	25
4 – 5 hodin	4	17
5 a více hodin	1	4
Celkem	24	100

Zdroj: Vlastní výzkum

Respondenti uvedli, že jsou na Facebook nejčastěji připojeni po dobu 1 – 3 hodiny denně (58 %). Není zanedbatelné také to, že 21 % respondentů jsou na Facebook připojeni 4 a více hodin denně. V Z těchto dat s návazností na tabulku č. 4 je možné vygenerovat, že většina respondentů tráví na Facebooku polovinu nebo více svého volného času. Z těchto údajů můžeme také poznamenat, že Facebook je v současné době u daného vzorku respondentů jednou z hlavních náplní volného času respondentů.

Tabulka č. 16 Prováděné činnosti na Facebooku

Varianty odpovědí	Počet	v %
chatování	17	23
vyhledávání přátel	8	11
psaní statusů	7	10
hraní her	12	16
vkládání fotografií	7	10
seznamování se s lidmi	10	14
čtení vtipů	4	5
dělání domácích úkolů	6	8
rande	2	3
Celkem	73	100

Zdroj: Vlastní výzkum

Z tabulky je zřejmé, že nejčastější prováděné činnosti na Facebooku jsou: chatování (23 %), hraní her (16 %), seznamování se s lidmi (14 %), vyhledávání přátel (11 %), psaní statusů (10 %) a vkládání fotografií (10 %). Při rozhovorech respondenti uváděli, Facebook využívají především ke komunikaci s přáteli či neznámými lidmi, se kterými se přes Facebook seznámili. Je také zajímavé, že dva respondenti uvedli, že využívají Facebook jako prostředek k „randění“ s opačným pohlavím. Jedná se o rande typu „laškování“ a lásky na dálku. Také šest respondentů uvedlo, že využívají Facebook jako pomocníka při dělání domácích úkolů a domácí přípravy na vyučování. Žáci Základní školy také uvedli, že mají na Facebooku založenou

soukromou skupinu, ve které jsou obsaženi jako členové pouze žáci třídy a slouží jako nástroj ke komunikaci nad domácími úkoly a domácí přípravou převážně na písemky.

Varianty odpovědí respondentů:

„Pařím poker a hraji střílečky.“

„Píšu si s mojí holkou.“

„Píšu si s kámoškama a kámošema.“

„Hledám lidi.“

Tabulka č. 17 Připojení pod pravou identitou

Varianty odpovědí	Počet	v %
ano	14	58
ne	10	42
Celkem	24	100

Zdroj: Vlastní výzkum

Při rozhovorech respondenti uváděli, že na Facebooku jsou připojeni pod pravou identitou (58 %). Pravou identitou se zde myslí: celé jméno, věk a pohlaví, popřípadě místo bydliště. 42 % respondentů udává, že na Facebooku nejsou připojeni pod svou pravou identitou. Jedná se buď o změnění jedno či více informací, například bydliště a věk. Také 7 respondentů v rozhovoru uvedlo, že jejich profil není v žádném bodu identity shodný s jejich pravou identitou. Dle mého názoru a zkušeností s Facebookem je toto ten pravý způsob jak snížit rizika využívání Facebooku. Tato změna identity může mít však negativní dopad. Jedná se například o to, že nás přátele podle jména nebudou sami moci vyhledat a zažádat nás o přátelství na Facebooku. Také se může stát, že jedinec, který si změnil či pozměnil identitu, například věk či pohlaví, může mít tento atribut změny vliv na jeho jednání a chování ve svém reálném životě.

Varianty odpovědí respondentů:

„Bydlím v Mexiku.“

„Mám tam napsáno, že je mi 17.“

„Je mi na fejsu 16.“

„Mám tam fotku staženou z netu.“

Tabulka č. 18 Přístupnost k plnému profilu

Varianty odpovědí	Počet	v %
všichni	16	67
přátelé přátel	6	25
pouze přátelé	2	8
pouze já	-	-
Celkem	24	100

Zdroj: Vlastní výzkum

Většina dotazovaných respondentů uvedla, že přístup k jejich profilu mají všichni uživatelé Facebooku (67 %). Při rozhovorech bylo patrné, že respondenti nemají vědomí nebo si nepřipouští, jakému nebezpečí tímto „nezabezpečením“ se vystavují (viz přílohová část – články). Dle mého názoru a mých zkušeností nejpříjemnější možností zabezpečení je zabezpečení typu „pouze přátelé“, u kterého má člověk jistotu, že cizí člověk jeho osobní informace neuvidí. Záleží zde také na faktu, že přátelé nesmí naše osobní informace dále šířit a zveřejňovat, což je také rizikový faktor.

13 Shnutí výsledků

Hypotéza č. 1

Předpokládám, že děti využívají ve svém volném čase sociální síť Facebook.

Hypotéza byla výzkumem potvrzena.

Ke zjištění výsledku hypotézy byly využity otázky č. 10, 11, 14,15.

Všichni dotazovaní respondenti odpověděli, že mají profil na Facebooku. Facebook využívají převážně v rozmezí 1 – 2 roky (42 %), dále pak 29 % respondentů 2 – 3 roky a 12 % respondentů 3 – 4 roky. Respondenti se také netajili tím, že se registrovali na sociální doménu Facebook ještě před dovršením 13 let (6 respondentů), tedy registrace v rozporu s podmínkami užívání Facebooku. Respondenti uvedli, že se na Facebook přihlašují převážně denně (63 %). Je tedy zřejmé, že respondenti vnímají Facebook jako součást každodenního života. V rozhovorech také respondenti uvedli (12 respondentů), že by si nedokázali představit den bez Facebooku. Respondenti uváděli, že se nejčastěji připojují na Facebook na 1 – 3 hodiny denně (58 %).

Také 21 % respondentů při rozhovorech uvedlo, že jsou na Facebook připojení 4 a více hodin. Z těchto získaných dat je tedy evidentní, že Facebook je pro děti a mládež nepostradatelným nástrojem každodenního života. Je jisté, že v současné době, kdy masmediální prostředky mají skoro neomezenou moc nad lidmi a dokážou pohltit člověka natolik, že jím úplně propadne, je velké nebezpečí právě pro děti a mládež v jejich využívání.

Hypotéza č. 2

Domnívám se, že si děti neuvědomují rizika využívání Facebooku.

Hypotéza byla výzkumem potvrzena.

Ke zjištění výsledku hypotézy byly využity otázky č. 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18.

Jedním z rizik, na které bylo při výzkumu poukázáno je porušení podmínek užívání Facebooku, hlavně v případě, kdy děti a mládež tyto podmínky nerespektuje. Příkladný „nerespekt“ těchto podmínek je porušení vstupního věku při registraci. Děti a mládež při registraci uvedou vyšší věk (13 a více), i když v době registrace jsou mladšího věku. Při výzkumu se k tomuto přiznalo 6 respondentů. Věk 13 let je nastaven z jistého důvodu. Dle vývoje jedince, se předpokládá, že děti a mládež starší 13 let jsou natolik psychicky vyzrálé, že jsou schopné se morálně rozhodovat, poznat co je správné či nesprávné. Dle mého názoru je tato věková hranice velice nízká. Myslím si, že by měla být hranice pro využití Facebooku zvýšena na 15 let. V tomto období se již po dětech či mládeži vyžaduje jistý druh rozhodnosti (např. volba budoucího povolání) a dle této skutečnosti si myslím, že by v tomto věku mohli spíše děti a mládež rozpoznat rizika a nebezpečí, se kterými se mohou při využití této služby sociální sítě setkat.

Dále bylo výzkumem zjištěno, že podmínky užívání Facebooku nečetl žádný respondent. Je tedy zřejmé, že respondenti při registraci na sociální doménu Facebook vlastně ani nevědí, k čemu dávají souhlas. Je však povinností každého, kdo chce tuto sociální síť využívat, dát při registraci souhlas se seznámením se s těmito podmínkami. Na základě těchto odpovědí respondentů soudím, že zde je hlavní riziko využití Facebooku, a také tento fakt ukazuje, že respondenti v tomto věkovém období nejsou dostatečně morálně zralí na to, aby si uvědomili veškerá rizika. Může se však polemizovat o tom, kolik dospělých lidí tyto podmínky užívání Facebooku před registrací četli. Ze svého okolí vím, že nikdo před registrací tyto podmínky nečetl.

Dalším rizikovým faktorem využívání Facebooku může být také přidávání přátel do profilu. Respondenti uvedli, že jejich počet přátel se nejčastěji pohybuje v rozmezí 100 – 300 přátel (71 %). Dále dva respondenti uvedli, že jejich celkový počet přátel se pohybuje v rozmezí 440 – 470 přátel. Na otázku, zda-li tyto „Facebookové“ přátele znají osobně mi bylo odpovězeno, že v průměru znají 150 – 200 přátel osobně a ostatní nikdy osobně neviděli. Zkusme si tedy představit, jaké to je když dítě sdílí své osobní informace s například 100 neznámými lidmi. Tento fakt považuji jako velké riziko, které je však možné zredukovat rozvážným zvažováním, koho si mezi přátele přidáme, co na Facebook vložíme za informace a jak máme nastavené zabezpečení osobních informací.

Dále také časté připojování na Facebook, které je u většiny dotazovaných respondentů (63 %) každý den, může vzniknout riziko závislosti na této sociální síti. S tímto však také souvisí další zjištění, doba připojení na Facebook. Literatura jako časový fond závislosti udává 5 – 25 hodin týdně. Některé odborné zdroje však uvádějí 5 a více hodin denně. Dalo by se tedy říci, že když 63 % respondentů využívá Facebook denně a nejčastěji 1 – 3 hodiny (58 %), dá se shrnout, že víc než většina dotazovaných respondentů trpí závislostí na Facebooku.

Respondenti uváděli, že nejčastější činností na Facebooku je chatování (23 %), dále hraní her (16 %), seznamování se s novými lidmi (14 %) a další. Dá se tedy říci, že využívají Facebook jako prostředek mezilidské komunikace, prostředek k hraní her a jako prostředek seznamovací. Při časté komunikaci prostřednictvím Facebooku může být zvýšená pravděpodobnost rizika ochuzování mezilidské komunikace o prvek „face

to face“. Při komunikaci na internetu nejsou schopni zřetelně rozpoznat neverbální komunikaci druhého, to co si o tom dotyčný myslí, zda-li se mu to líbí nebo ne. K nahrazení neverbální komunikace jim slouží pouze „smajlíky“ neboli emotikony. Je ovšem patrné, že když ve svém brzkém věku nemají dostatek příležitostí s čtením neverbální komunikace druhých a zvyknou si na „smajlíky“, v budoucím životě mohou tito jedinci mít komunikační problém právě v rovině neverbální.

Také je zřejmé, že se respondenti seznamují převážně s lidmi, které osobně neznají. Otvírají jim svůj profil, své osobní informace, svou identitu. V těchto případech je patrné riziko zneužití osobních informací, které mají volně dostupné, nechráněné ve svých profilech.

Výzkumná otázka připojení pod pravou identitou nám ukazuje, že 58 % respondentů je připojena pod pravou identitou. To znamená, že veškeré osobní údaje v profilu jsou pravdivé. Zde se setkáváme s rizikem, že v případě, že respondent dává na odiv světu své osobní informace, může snadno dojít k jejich zneužití. V opozici však stojí 42 % respondentů, kteří jsou připojeni pod pozmeněnou nebo úplně jinou identitou. Zde se setkáváme s rizikem vedení tzv. druhého života. Může se stát, že když respondenti vystupují pod jinou identitou, například jiný věk, jiné bydliště, mohou si na tento způsob identity natolik zvyknout, že ho mohou zaměňovat z realitou. Jde o to, aby si respondenti uvědomovali, že změna identity je dobrá k ochraně jejich soukromí a osobních dat, ale přílišná změna identity může mít i toto riziko.

Přístupnost k plnému profilu u respondentů mají v největší míře všichni ostatní uživatelé Facebooku (67 %). Z toho je zřejmé, že každý, kdo na Facebooku je zaregistrovaný a má zájem se něco dozvědět o respondentovi, má možnost tak učinit. Vidí jeho přátele, jeho osobní informace uvedené na profilu, jeho statusy, fotky a další. Může se dozvědět jestli je připojený či není. Nastavení soukromí profilu dovoluje uživatelům zabezpečení, avšak respondenti ho využívají v poměrně malé míře – přátelé přátel (25 %), pouze přátelé (8 %). Avšak ani toto zabezpečení soukromí pro nikoho není zárukou, že jeho osobní data nemohou být zneužita.

Závěr

Facebook je velice aktuálním tématem ve světě, tak i v České republice, ale není v českém prostředí to téma natolik detailně probádané. V současné době mnoho studií poukazuje na přínos Facebooku jako sociální sítě, kterou využívají nejen lidé, ale také firmy k reklamě, slavní lidé ke zviditelnění, ale také politici pro své kampaně. Otázkou však zůstává nakolik je Facebook bezpečný právě pro lidi a především pro děti.

V rámci bakalářské práce jsem se snažila poukázat na to, že děti a mládež na Facebooku tráví opravdu svůj volný čas až většinu svého volného času. a že Facebook využívají jako každodenní součást svého života. Dále jsem se snažila dokázat prokázat to, že děti a mládež si při využívání Facebooku neuvědomují rizika, které jsou s jeho využitím spojená. Například rizika jako jsou zneužití osobních informací a vlastní identity, otevřenost k okolním lidem, které vlastně neznají, enormní užívání až závislost na Facebooku a internetu jako takovém a úbytek mezilidské komunikace „face to face“.

Dle mého názoru jsou to právě děti a mládež, kteří by měli být chráněni před těmito riziky, poučení o nich, aby věděli jak se bránit nebezpečím dnešního moderního světa. Z mého výzkumu soudím, že hlavním problémem je nedostatečné podvědomí státu, školy a rodičů o Facebooku, a tak ani nemohou správně děti a mládež ochránit. Myslím si, že hlavním nástrojem zajištění bezpečnosti dětí a mládeže na Facebooku je informovanost dětí i rodičů, také školy a v neposlední řadě státu, jak Facebook funguje, jak správně nastavit podmínky pro jeho užívání, abychom se nesetkávali z případy například zneužití osobních informací o dítěti pedofilem.

Při výzkumu jsem měla možnost částečně s respondenty hovořit o rizicích a nebezpečích Facebooku, poradit jim jak si zajistit co nejlepší zabezpečení osobních dat uveřejněných na Facebooku. Dále jsem měla možnost hovořit o tom, proč si na svůj profil mezi kamarády přidávají neznámé lidi, jaká rizika jsou s tímto jednáním spojená a jak by se měli zamýšlet než cokoli na svůj profil napíše. Dle mého názoru i tato trocha informací jim může pomoci v zajištění jejich bezpečnosti na Facebooku. Dále si myslím, že by bylo velice důležité, aby děti a mládež, ale také rodiče a škola, měli možnost využití preventivních programu na téma Facebook a bezpečnost na Facebooku. Mnoho rodičů přece jen v současné době ani netuší, co jejich děti u počítače dělají

a co Facebook vlastně znamená. Myslím si, že by bylo velice konstruktivní další navázání na tento výzkum v podobě informovanosti rodičů o Facebooku a o rizicích a bezpečnosti na něm. Dle mého názoru by výsledky výzkumu této práce mohli být přínosem právě pro rodiče a školy, kteří by zde mohli vidět, jak děti a mládež využívají Facebook a jak je důležité je chránit.

Seznam zdrojů

Knižní zdroje

HÁJEK, B. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2003. ISBN 80-7290-128-1.

HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Kyberšikana a její prevence – příručka pro učitele*. Plzeň: Dragon Press, 2009. ISBN 978-80-86961-78-1.

KULHÁNKOVÁ, H a kol. *Fenomén Facebook*. Kladno: Jakub Čamek – Bik Oak, 2010. ISBN 978-80-904764-0-0.

MUSIL, J. *Sociální a mediální komunikace*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. ISBN 978-80-7452-002-0.

PAULÍK, K. *Vývojová psychologie pro doplňující pedagogické studium*. Ostrava: Centrum dalšího vzdělávání, PdF OU. 2004.

PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-423-6.

ROGERS, V. *Kyberšikana*. Praha: Plzeň, 2011. ISBN 978-80-7367-984-2.

SPOUSTA, V. a kol. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1996. ISBN 80-210-1274-9.

ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet*. Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-360-1.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I. – Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-0956-0.

ZAHAROVÁ, E. a kol. *Základy psychologie pro zdravotnické obory*. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-4062-1.

Časopisecké zdroje

JEGOROVÁ, K. *Facebook: Dobrovolně lapeni v síti*. Psychologie dnes, r. 2009, roč. 15, č. 7. - 8., s. 26 – 31.

Elektronické zdroje

MATĚJKOVÁ, B., PALONCYOVÁ, J. *Rodinná politika ve vybraných evropských zemích II*. [online]. Praha: VÚPSV, 2004. [cit 2013-02-25]. Dostupné na WWW: <http://praha.vupsv.cz/fulltext/vz_139.pdf>.

NOVÁKOVÁ, M. *Nová média – případová studie Facebook*. [online]. [2009-06-03]. [cit. 2013-03-7]. Dostupné na WWW: <<http://www.e-polis.cz/nezarazene-clanky/380-nova-media-pripadova-studie-facebook.html>>. ISSN 1801-1438.

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Souhlas se zveřejněním názvu zařízení

Příloha č. 2 – Souhlas se zveřejněním názvu zařízení

Příloha č. 3 – Článek Jste na Facebooku? Hrozí Vám krádež identity

Příloha č.4 – Článek Třetina dětí v Česku komunikuje na internetu s neznámými lidmi

Abstrakt

NOVÁKOVÁ, E. *Děti, mládež a užívání Facebooku*. České Budějovice, 2013. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie.

Vedoucí práce Mgr. Jana Šimečková

Klíčová slova:

Děti

Mládež

Volný čas

Internet

Rizika internetu

Kyberšikana

Virtuální svět

Virtuální realita

Virtuální identita

Virtuální prostředí

Facebook

Tato bakalářská práce se věnuje vztahu dětí a mládeže k sociální síti Facebook. Snaží se zjistit, zda děti a mládež ve svém volném čase využívají Facebook a zda si uvědomují rizika spojená s jeho využíváním. Práce je rozdělena na teoretickou část a část výzkumnou.

V teoretické části jsou vymezeny pojmy děti a mládež, volný čas, internet, kyberšikana, virtuální svět a virtuální identita a v neposlední řadě Facebook. Také jsou zde popsána rizika, která internet (Facebook) může přinášet s jeho využíváním.

Praktická část se zabývá výzkumným šetřením. Jsou zde rozpracovány do tabulek odpovědi respondentů, kteří se účastnili výzkumu. Jedná se o žáky Základní školy ve Volarech a Základní praktické školy ve Volarech. Výsledkem výzkumu je interpretace trávení volného času dětí na Facebooku a rizika, které si mohou vyskytovat při jeho využívání.

Abstract

Children, teen-agers and use of Facebook

Klíčová slova:

Children

Teen-agers

Leisure time

Internet

Internet risks

Cyber-bullying

Virtual world

Virtual reality

Virtual identity

Virtual environments

Facebook

This bachelor's thesis deals with the attitude of children and teen-agers to a social network called the Facebook. It tries to find out whether children and teen-agers use the Facebook in their free time and whether they realize the risks connected with its using. The thesis is divided into a theoretical part and a practical part.

In the theoretical part there are defined terms like children, teen-agers, a free time, an internet, cyber-bullying, a virtual world and a virtual reality and the Facebook is not missing, of course. There are also described the risks, that the Facebook can bring with its using.

The practical part is occupied by research. There are elaborated answers of respondents, which were involved in the research, into tables. The research involves pupils from the basic school in Volary and pupils from the practical basic school in Volary, too. The results of the research are an interpretation of spending children's free time on Facebook and of the risk, that can be occurred by using the Facebook.